

Kunst. Han var langtfra en fornyer, men en god håndværker, og dertil kommer alle historierne. Vejen Kunstmuseum henter Axel Hou frem af glemslen.

Det gode håndværk

AF OLE NØRLYNG

Axel Hou (1860-1948) eller Axel who? Vi kender ham alle sammen – de fleste uden at ane det! Slår man op i gangse opslagsværker under »Vandkunsten« – den mindre, aflange plads i Københavns ældste bydel, står der i forbindelse med kummen og springvandet kun navnet på arkitekten J. Maghdal Nielsen. Men det er ikke hele sandheden om den dekorative udsmykning af det charmerende lille åndehul lige ved den populære restaurant Puk. Rigtigt er det, at Maghdal Nielsen i 1907 fik til opgave at skabe kar og kumme, men der skulle mere til, og dette mere stod Axel Hou for.

Den slags finurlige gåder og misforståelser er lige noget for museumsinspektoren på Vejen Kunstmuseum, og Teresa Nielsen har igen haft sine sporhunde ude. Det er en fornøjelse ikke blot at høre hende fortælle om jagten på den glemte Hou, men så sandelig også at se resultaterne ligesom man kan møtte sig med viden om Hou ved at gå på nettet og søge under grafikdatabase, biografi, bøger, kirker, kunsthåndværk og meget mere.

Nu er det jo ikke sådan, at det er et stykke detektivarbejde uden årsag. I Vejen kendte man godt til Hou, for han har leveret tre vigtige portrætter af billedhuggeren Niels Hansen Jacobsen, der jo retteligen er herre i huset i Vejen. Axel Hou var nær ven af Hansen Jacobsen, og blandt Hous mange fremragende grafiske blade findes en ualmindelig stærk gengivelse af den symbolistiske billedhugger med knyttæve og placeret mellem to af sine vigtige værker, den langstrakte og snigende *Skyggen* udstillet på salonen i Paris 1898 og bag Hansen Jacobsen den programmatisk, sammenstyrtende olding med titlen *Friheden i Aarhundredets Slutning*. Et virkelig markant kunstnerportræt, der slår lige ned i tidsånden omkring år 1900. Dette manifest er på udstillingen klart placeret mellem det syv år tidligere malede portræt, hvor Hansen Jacobsen er placeret foran gennembrudsværket *Døden og Moderen*, og det syv år senere malede portræt, hvor en mere grublende og måske tvivlende Hansen Jacobsen er at se foran en tætpakket bogreol. Hertil kommer, at man også har fundet ud af, at Axel Hou senere har anvendt Hansen Jacobsens fysiognomi til en

fremstilling af Nikodemus – dels i en altertavle, dels i form af en af de mange årlige julehilsner.

Men tilbage til Vandkunsten. Blandt Axel Hous mange kontakter til tidens arkitekter var netop Maghdal Nielsen, og det blev Hou, der skabte selve springvandet med de meget art nouveau-agtige dyrehoveder, der spyr vand. Et nydeligt lille og helt parisisk »Gesamtkunstwerk«. Så godt som ingen vidste, at det var Hou, der stod bag, men det er nu kommet frem i lyset. På udstillingen er den originale gipsmodel at se, mens man må gå på Vandkunsten for at se de mange forskellige materiale-mæssige virkninger, Axel Hou betjente sig af.

Der er kommet meget mere frem. Således er internettet noget af en velsignelse. Hvad der lægges ud, bliver læst af de mest uforudsigelige mennesker, og vuptil! – så er der bid. Et barnebarn i Canada og en efterkommer af Hous ungdomsven Wilhelm Lotz kom på krogen, og pludselig vrimlede det ind med informationer, skitsebøger, malerier, sølvarbejder, fremragende boghåndværk og meget mere. Det er baggrunden for, at det i dag er muligt at få et virkelig grundigt indblik i en habil og håndværksmæssigt meget omhyggelig kunstners virke – et virke, der i udpræget grad blev knyttet til dekorative opgaver i samarbejde med arkitekter, bogtrykkere etc., men som også rummer først og fremmest en fin grafisk indsats.

AXEL Hou kom sent i gang, og han var over 30 år, da han forsøgte at flyve fra reden. Den absolut traditionstungede Hou har således været i Pont Aven i 1891, men der er ikke meget Gauguin eller Willumsen over de pæne lidt forsigtigt impressionistiske landskaber, han fik malet der. En *Susanna i badet* viser, at han med en vis håndværksmæssig snilde kunne male et modelstudie op i stort salon-format. Men rigtig forførende er det ikke, og det monstrøse symbolistiske stykke *Sisyfos* fra 1895 (Randers Kunstmuseum) er som indholder en umulighed. Ikke overraskende lå portrætmaleriet godt for Axel Hou. Og der er fine eksempler. Den bundne bestillingsopgave har stimuleret hans kreative gen, og denne »afhængighed« af ydre fordringer finder for alvor en flot udfoldelse i den megen kirkekunst. Arbejderne til de mange kirker strækker sig fra 1897 frem til Hous sidste år. Hvor der med f.eks. Joakim Skovgaard tydeligt er tale om en original kunstner, der fandt sin stil og sit særpræg, så er der med Hou snarere tale om en flittig mand, der mere bevæger sig ind og ud af adskillige stilmæssige udtryk. Eksempelvis er han med den indremissionske altertavle til Harboøre Kirke helt socialrealistisk, når han viser autentiske fattige fiskere, der bringer deres børn til Kristus, mens han i topstykket fremstiller mere idylliske syngende og musicerende englebørn – et motiv der hyppigt dukker op i Axel Hous kirkelige arbejder.

Senere er han på grundige studieture bl.a. til Marburg og Köln for at studere glasmaleri og kirkeruder. Sikke skitsebøger der kom ud af det, og han fik også omsat sine studier i marken til en række dekorative kirkeruder (bl.a. i Garnisonskirken i

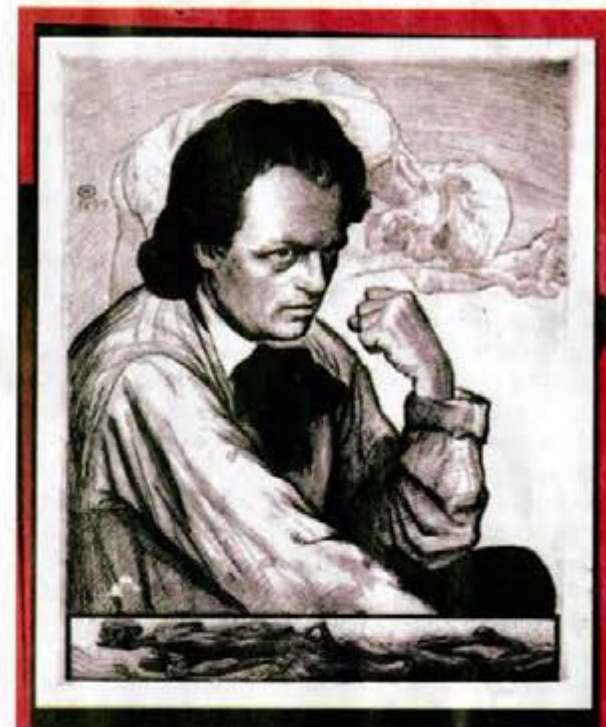

Axel Hou: Kirkerude (detalje) til Mariendal Kirke, København 1925.

København), hvoraf ruderne fra Mariendal Kirke, København 1925, ikke blot lyser op på udstillingen i Vejen men også eksemplificerer Teresa Nielsens utrættelige efterforskningsinstinkt. Normalt er kirkekunst vanskelig at skabe udstillinger med, fordi kunsten er fast placeret i kirkerne og ikke lader sig flytte. Men i Mariendal Kirke havde man for år tilbage fjernet glaseruderne for at få mere lys ind i kirkerummet. Ingen vidste rigtigt, hvor ruderne var blevet af. Og nu er de udstillet!

Som nævnt var Axel Hou en fremragende grafiker. Her mødte han bestemt også anerkendelse, og han var i en årrække formand for Dansk Raderer Forening. Her er stemningsfulde landskabsgengivelser, portrætter og figurgengivelser. Jeg holder meget af det fine og følsomme portræt af ballerinaen Ellen Price de Plane, ligesom der er flere træ- og landskabsmotiver, hvor den besøgende både kan se skitser og fortegninger og den færdige grafiske udformning. Her er det spændende at iagttage, hvorledes Hou ofte er lidt ordinær, når han tegner, men når han kommer til den afgørende grafiske udformning, kan han stramme og præcisere, så bladet virkelig sætter sig markant igennem. Den møjsommelige og håndværksmæssige proces har netop fået det bedste frem i Axel Hou. Andre kunstnere har det med at være bedst i skitsen. Det er ikke Hous særpræg. Nej – omhyggeligt arbejde og gerne et inspirerende samar-

Axel Hou: Portræt af Niels Hansen Jacobsen. Grafisk blad. 1899.

bejde. Det var sagen. Man iagttager det igen og igen. Således i gitterværkerne designet til svogeren Thorvald Jørgensens Christiansborg Slot, bogbind og illustrationer skabt i samarbejde med den legendariske bogtrykker Christian Christensen, sølvarbejder – herunder dåbsfadet til Herning Kirke fra 1916 – og meget mere.

UDSTILLINGEN i Vejen er ikke blot en præsentation af en dygtig, men langtfra grænsebrydende kunstner. Hou gik ikke avantgardens ærinde. Han var decideret traditionalist og tilbageskuede. Men han var vældig omhyggelig, og netop sansen for det håndværksmæssige og studiet af traditionen udviklede ham. Arrangørerne på Vejen Kunstmuseum har løftet sløret for endnu et »ukendt« kapitel af dansk kunst omkring år 1900, og det er gjort med sans for det detektiviske forarbejde og den direkte præsentation af den spændende fortælling – hvis altså man også lige husker at klikke ind på nettet, for der er ikke noget katalog i traditionel forstand.

Maleren og grafiker Axel Hou 1860-1948. Vejen Kunstmuseum. Sluttes den 18. november
www.vejenkunstmuseum.dk>værker / Overste menu>axel hou for neden til venstre.